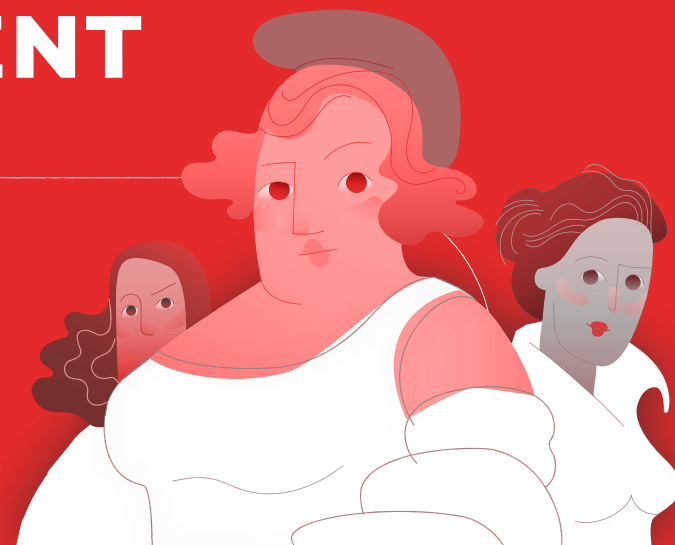

CAMP DE TARRAGONA

1. L'OPORTUNITAT DE VIURE DIGNAMENT

L'ASSOCIACIÓ
DRETS SEXUALS
I REPRODUCTIUS

CAMP DE TARRAGONA

CAMP DE TARRAGONA

Durant la Segona República (1931-1939), Catalunya va viure un moment decisiu en la lluita pels drets de les dones, obrint noves vies per avançar cap a una societat més justa i igualitària. Aquest període va oferir oportunitats inèdites per a millorar les condicions de vida de les dones, amb avenços significatius en els seus drets socials i polítics. Entre les fites més destacades hi ha l'aprovació del **sufragi femení el 1931**, que per primera vegada va permetre a les dones participar activament en la vida política com a votants i candidates, superant barreres històriques. A més, es van implementar reformes com la **legalització del matrimoni civil**, el **dret al divorci** i l'**establiment de la coeducació**, ampliant així els drets de les dones.

Tot i aquests avenços, les resistències conservadores i patriarcals continuaven profundament arrelades a la societat, limitant el ple exercici dels drets per les dones. La legislació va obrir portes per a una vida més digna i va ampliar les oportunitats per a les dones, però les mentalitats tradicionals i conservadores i les normes socials encara

imposaven fortes restriccions. Com explica Clàudia Vinyals: *“La dona doncs això, veure, oir i callar i bueno, poco decir en aquesta part sobretot des de la perspectiva de drets, de tu poder gestionar la teva sexualitat en diferents àmbits.”*¹ Aquesta visió reflecteix la realitat de moltes dones de l'època, per a les quals l'accés als drets sexuals i reproductius continuava sent limitat. A més, la vivència de la sexualitat es trobava marcada per un patró de submissió davant les exigències masculines: *“l'únic que et puc comentar és que, evidentment, el sexe no el vivien ni el gaudien, ni sabien què era el plaer. (...) Era estar a disposició de l'home, era aquest patró de funcionament.”*² Així doncs, malgrat els avenços legals, les concepcions de gènere patriarcals continuaven exercint poder en la vida quotidiana de les dones, perpetuant normes socials que les mantenia a una posició de submissió.

Malgrat els obstacles d'una societat profundament conservadora i patriarcal, moltes dones van desafiar les normes establertes i es van convertir en pioneres de la lluita feminista, posant els

1 Clàudia Vinyals en el grup focal sobre genealogia feminista al Camp de Tarragona

2 Alexia Amat en el grup focal sobre genealogia feminista al Camp de Tarragona

El sexe no el vivien ni el gaudien, ni sabien què era el plaer. (...) Era estar a disposició de l'home, era aquest patró de funcionament."

Portada de la revista Estudios.

Generación consciente

Font: Boyo Arias, Andrea (2017)

"La primera llei d'avortament, en plena Guerra Civil", Ab

Origine Magazine, Efemèrides

3 Alexia Amat en el grup focal

sobre genealogia feminista al

Camp de Tarragona

fonaments per als moviments que sorgirien més endavant. Les experiències familiars d'aquella època ens ofereixen un testimoni directe dels canvis socials viscuts i del desafiament què algunes dones van afrontar a les restriccions del seu temps. Les històries de les nostres àvies i besàvies proporcionen una perspectiva valuosa sobre les realitats d'aquell moment, revelant exemples de gran determinació i trencament de les normes imposades. Un dels testimonis recollits explica: *"La meva ex-sogra em va explicar que en plena guerra civil la mare es va separar del pare i va conèixer un altre home. Es va ajuntar amb aquest altre home. Els anys que estic parlant, que deuriem ser els 34 o així, es va separar del seu marit i va anar-se'n amb un altre home. Em sembla, bueno, brutal."*³ Aquest relat evidencia el trencament d'algunes dones amb els esquemes tradicionals, optant per seguir els seus propis desitjos, malgrat l'estigma social i el silenci que les envoltava. A través d'accions com aquestes, tant individuals com col·lectives, es va contribuir de manera significativa a l'emancipació femeni-

na al Camp de Tarragona i arreu de Catalunya.

En aquest context, el Camp de Tarragona es va consolidar com un escenari clau per a les activitats sindicals, els moviments obrers i diverses organitzacions polítiques, socials i pedagògiques que defensaven els ideals republicans. Les dones van començar a ocupar espais socials i polítics dins d'aquestes organitzacions, no només per defensar la República i els drets adquirits, sinó també per impulsar l'emancipació femenina des de diferents àmbits i perspectives.

En el camp dels drets sexuals i reproductius, un dels avenços més rellevants va ser **l'aprovació del decret d'interrupció artificial de l'embaràs per part de la Generalitat de Catalunya el 1936**. Aquesta normativa, pionera en el seu moment, autoritzava per primera vegada la interrupció voluntària de l'embaràs fins als tres mesos de gestació i establia la creació de centres per oferir infor-

CAMP DE TARRAGONA

mació anticonceptiva a la població. Aquest decret va suposar un pas històric tant a nivell local com global, ja que, a diferència d'altres legislacions de l'època, no es limitava únicament a motius terapèutics o eugenèsics, sinó que també reconeixia les raons ètiques o sentimentals com a justificació per avortar. Així, Catalunya es posicionava com una de les regions més avançades en matèria de drets reproductius.

A principis del segle XX, l'avortament representava un greu problema social a Catalunya i Espanya, sent una de les principals causes de mortalitat femenina i considerat un tema tabú, a més de ser il·legal. Els primers debats públics sobre l'avortament es van centrar en l'eugenèsia, una disciplina que pretenia millorar l'espècie humana mitjançant el control de factors socials. Durant la República i la Guerra Civil, figures destacades com el doctor Fèlix Martí van defensar el dret a l'avortament, obrint un debat sobre aquesta qüestió. Tot i això, **el discurs hegemònic separava clarament les esferes pública i privada, limitant la participació de les dones en aquestes discus-**

sions. Només una petita elit femenina, poc representativa de la societat en general, va formar part d'aquests debats. El silenci de la majoria de dones respecte a l'avortament estava condicionat per les restriccions de gènere i pels valors patriarcal predominants, que associaven la identitat femenina a la maternitat i a les tasques domèstiques. Les discussions sobre l'avortament van sorgir, en gran part, per la preocupació sobre les elevades taxes de mortalitat que es derivaven de les interrupcions d'embaràs clandestines.

Malgrat les intencions progressistes del decret d'interrupció artificial de l'embaràs, la seva aplicació va ser desigual, especialment a la zona del Camp de Tarragona. Tot i la legalització de l'avortament i la previsió de crear centres especialitzats per oferir aquest servei, aquests serveis només es van establir principalment a la vegueria de Barcelona i un d'ells a la vegueria de les comarques gironines. Això va deixar gran part del territori català, incloent-hi el Camp de Tarragona i altres zones rurals, sense accés directe a aquests serveis essencials. Aquesta manca d'infraestructu-

Els anys que estic parlant, que deurien ser els 34 o així, es va separar del seu marit i va anar-se'n amb un altre home. Em sembla, bueno, brutal."

Congrés Nacional de la Dona
(I : 1937 : Barcelona) 2011 -
Digital Memory of Catalonia,
Spain a Europeana.eu
Domini públic CC-PDM 1.0

res i l'absència de serveis de salut sexual i reproductiva van posar en evidència les limitacions a l'hora d'implementar aquests avenços legals, tot i la seva gran importància.

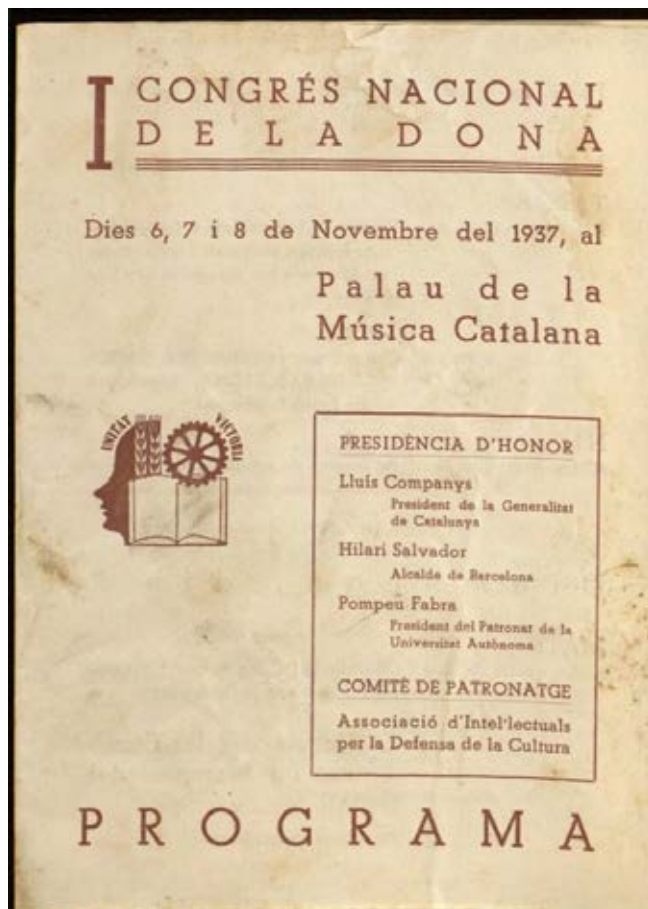
A nivell estatal, cal destacar la figura de **Federica Montseny**, la primera dona ministra d'Espanya, qui va intentar estendre la llei catalana de l'avortament a tot el territori espanyol. No obstant això, el seu projecte va ser rebutjat per alguns sectors del govern republicà. Tot i no aconseguir la implantació d'aquest servei a nivell estatal, Federica Montseny es va convertir en una font d'inspiració per a les dones que, anys més tard, continuarien lluitant pels drets reproductius.

La segona república havia aconseguit ampliar la participació de les dones en l'àmbit polític

i sociocultural, proporcionant un context idoni per a la presència femenina a l'esfera pública i per l'assoliment de drets històrics. Tanmateix, aquest moment d'esperança es va interrompre amb l'esclat de la Guerra Civil, que va impulsar una intensa **mobilització de les dones republicanes en la lluita antifeixista**.

En aquest context, les dones van assumir els llocs de treball dels homes a les fàbriques i als camps, sota el lema "homes al front, dones al treball". Aquesta situació va portar a un augment significatiu de la presència femenina en l'economia productiva i va generar noves demandes, com el dret a un salari just, la incorporació massiva de dones al treball assalariat i la millora de les condicions laborals.

Una fita rellevant pels drets de les dones durant la segona república, va ser la celebració del

CAMP DE TARRAGONA

Elisa Cardona Ollé, a l'esquerra, amb la seva germana.

Autor desconegut. Centre d'Imatges de Tarragona / L'Arxiu.

Primer Congrés Nacional de la dona, celebrat en plena Guerra Civil, el 6 i 7 de novembre del 1937 al Palau de la Música de Barcelona. Va estar convocat per les principals organitzacions polítiques i sindicals de Catalunya, reunint més de 800 delegades, compromeses amb la defensa de la República i l'emancipació de les dones. El congrés va culminar amb la **creació de la Unió de Dones de Catalunya sota la presidència de Maria Dolors Bargalló**, un organisme dedicat a coordinar les accions de les dones en la lluita antifeixista.

Figures com **Josefina Bofarull**, **Teresa Palau** -consellera municipal de l'ajuntament de Reus-, **Elisa Cardona**⁴ i **Maria Lluïsa Queralt**, entre d'altres, van ser membres destacades de la Unió de Dones de Catalunya al Camp de Tarragona. També altres dones del territori com **Maria Pons** -moviment sindical de Reus-, **Antònia Ballester**, **Teresa Montaner Fernández** -Unió de Dones Antifeixistes- i **Cinta Font Margalef** -matrona que va exiliar-se a Mèxic-, entre d'altres, van ser protagonistes actives en moviments sindicals, polítics i socials de la lluita antifeixista.

⁴ Va ser una de les dones afusellades pel franquisme a Catalunya

ELABORAT PER L'ASSOCIACIÓ DE DRETS SEXUALS I REPRODUCTIUS EN EL MARC DEL PROJECTE
GENEALOGIA FEMINISTA DELS DRETS SEXUALS I REPRODUCTIUS.

Recerca i elaboració **Laia Moreno Fernández** / Gràfica i il·lustracions **Mercè M. Tarrés** / Coordinació **Sílvia Aldavert**

L'Associació

✉ contacte@lassociacio.org

☎ 933 055 322

🌐 <https://lassociacio.org/>

📱 @lassociacio 📺 @lassociaciotsr

AMB EL SUPORT DE

